

6. Лузік Е.В.. Синергетична модель проектування особистісно-орієнтованих дидактичних технологій./ Е.В. Лузік / Вища освіта України. - № 2. Додаток 1. – 2009 р. –Тематичний випуск "Наука і вища освіта в Україні: міра взаємодії".- К.: С. 128 -135.
7. Самостійна пізнавальна діяльність студентів: метод. рекомендації / [укл. М.М. Солдатенко, В.М. Воловик, І.С. Дмитрик та ін.]. – К.: ІСДО, 1993. – 52 с.
8. Орлов В.И. Активность и самостоятельность учащихся в обучении / В.И. Орлов // Среднее специальное образование. – 2004. – № 11.–С. 43-47.

Лузік Е.В. Результативний підхід до ідентифікації освітніх результатів як основа модернізації системи вищої технічної освіти

Анотація. Стаття присвячена розкриттю сутності результативного підходу до ідентифікації результатів освітньої діяльності і кваліфікацій, описаних в термінах компетентностей. **Ключові слова:** результативний підхід; системно-синергетичний підхід; результат освіти; кваліфікація; компетентність.

Лузік Э.В. Результативный подход к идентификации образовательных результатов как основа модернизации системы высшего технического образования

Аннотация. Статья посвящена раскрытию сущности результативного подхода в организации образовательной деятельности в вузах Украины. Обосновано применение системно-синергетического подхода к идентификации результатов образования и квалификаций, описанных в терминах компетентностей. **Ключевые слова:** Результативный подход; системно-синергетический подход; результат образования, квалификация; компетентность.

Luzik E. Effective approach to the identification of educational results as the basis for modernization of higher technical education

Annotation. The article considers the disclosure of the essence of the effective approach in the organization of learning activity in Higher Educational Establishments of Ukraine. It ground the application of the system-and-synergetic approach for identifying educational and qualification results, defined in terms of competencies. **Keywords:** Effective approach, system-synergetic approach, the result of education, qualifications, competence.

ЛУК'ЯНЕНКО А.О.,

Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова,
м. Київ

УДК 378.126:316.628

**РОЗВИТОК МОТИВАЦІЇ У МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ЯК УМОВА
ЙОГО ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ**

Актуальним питанням є підвищення рівня професійної компетентності майбутнього вчителя, здатного творчо мислити, моделювати навчально-виховний процес, бути генератором та реалізатором ідей, впроваджувати нові технології в процес навчання та виховання в сучасних умовах. Це зумовлено, по-перше, тим, що професійно компетентний вчитель позитивно впливає на формування творчого учня, по - друге, може досягнути кращих результатів у своїй діяльності, по - третє, реалізує свої творчі можливості. Ця проблема зафіксована у державній національній програмі «Освіта», де наголошується, що один з головних шляхів реформування освіти полягає в необхідності «підготовки нової генерації педагогічних кадрів, підвищення їх професійного та загальнокультурного рівня» [4, 8].

Мета статті: проаналізувати теоретичні і методичні підходи щодо формування мотивації майбутніх педагогів, розкрити структурну характеристику понять «мотивація», «мотиви», обґрунтувати необхідність цілеспрямованого формування мотивації майбутніх педагогів як засади для надання дітям педагогічної підтримки, розглянути методичні аспекти даного процесу в умовах вищого навчального закладу, визначити теоретичні основи професійної компетентності майбутніх учителів в умовах сучасної освіти.

У статті представлена структурна характеристика понять мотивація, мотиви. Автор обґрунтовує необхідність цілеспрямованого формування мотивації майбутніх педагогів як засади для надання дітям педагогічної підтримки. Особлива увага приділяється описуванню методичних аспектів цього процесу в умовах вищого навчального закладу.

Для досягнення мети поставлено такі завдання:

- розкрити сучасні характеристики понять «мотивація», «мотивація творчості», «професійна компетентність», «професійна компетентність майбутніх вчителів»;
- проаналізувати літературу з даної проблеми;
- розглянути різні шляхи формування професійної компетентності студентів вищих навчальних закладів та особливості формування в них мотивації до професійної діяльності.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема формування професійної компетентності досліджувалася вітчизняними й зарубіжними науковцями. Так, учені (В. А. Адольф, Т. Г. Браже, С. В. Будак, С. Г. Вершловський, М. А. Галагузова, О. В. Добудько, І. Б. Котов, В. Ю. Кричевський, В. І. Маслов, Т. В. Новикова, Р. В. Овчарова, Л. Р. Соломко, Н. В. Харитонова) наголошують на необхідності розробки проблеми підвищення професійної компетентності вчителя в умовах багаторівневої професійної освіти.

Актуальність та ефективність педагогічної підтримки зумовили необхідність цілеспрямованої підготовки педагогів до її реалізації, формування мотивації як засади для надання підтримки дітям.

Проблема мотивації взагалі, і в тому числі професійної підготовки і професійної діяльності, є одним з напрямів психологічних досліджень, який активно розробляється. Загальні проблеми мотивації досліджуються в межах різних парадигмальних підходів психології (Дж. Аткинсон, К. Левін, У. Макдауголл, А. Маслоу, Х. Хекхаузен). Серед вітчизняних учених найбільш відомими є праці Л. Божович, Л. Виготського, В. Вілюнаса, Є. Ільїна, В. Ковальова, О. Лазурського, О. Леонтьєва, А. Маркової, С. Рубінштейна, Л. Славіної, П. Якобсона та ін. Серед українських психологів найбільш відомі роботи Г. Балла, М. Боришевського, О. Дусавицького, Г. Костюка, С. Максименка, В. Семиченко, О. Скрипченка, Ю. Швалба та ін. У працях цих авторів розкрито види і генезу мотивів, функції мотивів у детермінації життєдіяльності людини, особливості структури мотиваційної сфери особистості, мотиваційні основи професійної діяльності.

Професійні риси майбутнього вчителя закладаються в процесі його навчання у вищому закладі освіти. Саме тому дуже важливо приділяти увагу розвитку особистісних якостей в процесі фахової підготовки.

Мотивація - динамічне явище, воно змінюється, збагачується й розвивається протягом всього періоду навчання. Таким чином, важливим елементом процесу розвитку креативності майбутніх вчителів є формування у них стійкої творчої мотивації. Ця ідея викладена в роботах С. Сисоєвої, В. Фрицюк, О. Куцевол та інших.

Під мотивацією розуміють систему мотивів (від лат. *moveo* - штовхаю, рухаю - спонукальна причина дій і вчинків людини), що визначають конкретні форми діяльності або поведінки людини.

За словами російського психолога О. Лука, мотивація являє собою "двигун", або "приводний ремінь", який запускає в роботу творчі механізми мислення.

Мотивація творчості - це система стійких мотивів, що відображає особистісну трансформацію взаємодії соціальних та індивідуальних чинників у стійку творчу спрямованість. Це поняття характеризує стан свідомості, який зумовлює пріоритет творчої діяльності в системі життєвих виборів і поведінкових стратегій, стимулює та підтримує творчий процес на всіх його стадіях.

Необхідно відзначити, що хоч проблема мотивації майбутніх педагогів досліджена досить повно, на сьогоднішні невирішеними залишаються актуальні питання, зокрема особливості формування мотивації студентів до надання педагогічної підтримки дітям. Успішне професійне становлення студентів педагогічного навчального закладу неможливе без цілеспрямованого формування в них мотивації, що відбувається на основі розвитку двох груп мотивів (результативних і пізнавальних).

У першій групі мотивів пізнавальний інтерес виступає як засіб досягнення мети, а в другій групі він сам виступає метою і в такому разі сприяє виникненню внутрішніх пізнавальних мотивів професійної діяльності в результаті взаємодії студентів між собою та викладачем.

У другій групі мотивів студентів цікавить і процес, і зміст нового, тобто того, що пізнається, а в першій – тільки той прагматичний результат, який можна отримати внаслідок пізнавальних зусиль.

Отже, мотивація досягнення має бути підпорядкована пізнавальній мотивації, а не навпаки, оскільки це стримує професійний розвиток особистості фахівця. Іншими словами, акцент треба робити не на тому, як студенти діють а на тому, що спонукає їх до дії, заради чого вони здійснюють свої вчинки. В. Сластьонін, пояснюючи природу взаємодії мети й мотивів педагогічної діяльності, доводить, що класифікація мотивів на домінуючі та ситуативні, внутрішні та зовнішні дозволяє помітити, що коли для майбутніх педагогів навчання їхня діяльність здійснюється з бажанням і відповідальністю, тоді мета діяльності й мотив збігаються. На думку науковців, мотиваційна сфера є логічним центром та основою особистості педагога, визначає його професійно-педагогічну і пізнавальну спрямованість.

Зміст, глибина, стійкість професійно-педагогічної спрямованості утворюють фундамент особистості педагога. Її основою є потреби, інтереси, нахили, визначальні мотиви діяльності в професійній сфері. Ми згодні з думкою І. Зазюна, який вважає основою мотивації гуманістичну спрямованість. Згідно з автором, гуманістична спрямованість – це ... спрямованість на особистість іншої людини, утвердження словом і діяльністю найвищих духовних цінностей...» [9, с. 30].

Гуманістична спрямованість означає визнання педагогом права дитини на свободу і щастя, вільний розвиток і прояв здібностей. У свою чергу, Т. Данилова розглядає гуманістичну спрямованість як багатоконпонентне утворення, у структуру якого входить: високий рівень мотивації до оволодіння професією, в змісті якої домінують не лише пізнавальні, а й альтруїстичні, емпатичні мотиви роботи з людьми; готовність до співробітництва; збалансована система екзистенціально-гуманістичних орієнтацій; високий рівень здатності до рефлексії і самопізнання.

Крім гуманістичної спрямованості, як важливі складові мотивації до надання педагогічної підтримки, необхідно виділити готовність до цього виду діяльності та сформованість бажання працювати в режимі гуманних відносин. Підтримка, як особливий вид педагогічної діяльності, може розвиватися тільки в тому випадку, якщо майбутній педагог зробить підтримуючу поведінку своїм первинним завданням і буде прагнути надбати необхідні для її здійснення знання й уміння. Можна багато говорити про педагогічну підтримку та технології її реалізації, але якщо у свідомості педагога немає розуміння глибинного сенсу цієї діяльності, підтримка залишиться лише декларацією, ідеальною сутністю, далекою від реального життя. Тому здійснення педагогічної підтримки неможливе без внутрішньої мотивації, в основі якої найвищою цінністю виступає дитина й потреба в наданні їй педагогічної підтримки. Л. Коваль зазначає, що розвиток професійної мотивації в умовах особистісно зорієнтованої парадигми означає «не привнесення» в особистість готових мотивів, а створення таких умов, при яких необхідні мотиви формувалися б шляхом включення студентів «у взаємодію між собою, викладачем і пізнавальним змістом навчального предмета» [5, с. 151].

Процес формування мотиваційного компонента є найбільш тривалим, оскільки в особистісній сфері зміни відбуваються повільніше, ніж у сфері пізнання. Зупинимось на аналізі деяких форм занять і методів, які використовувалися у процесі формування мотивації майбутніх педагогів до підтримки дитини. Серед факторів,

що складають специфіку цього процесу, можна виділити спрямованість свідомості на себе як на суб'єкта педагогічної діяльності; організацію самопізнання професійно-особистісних якостей; використання спільних форм діяльності; широке залучення студентів у різні види професійних відносин. Сприятливі умови для становлення мотиваційної сфери створюються на лекціях з профілюючих дисциплін. Основний наголос повинен робитися на вивчення теоретичних основ педагогіки, психології, методичних принципів навчання і виховання дітей; на ознайомлення з їх віковими, психологічними та фізіологічними особливостями. Ці знання дозволять створити теоретичну основу формування професійних мотивів, розуміння значущості та самоцінності дитини, становлення педагогічної самосвідомості. Враховуючи основні положення контекстного навчання, на лекціях повинен моделюватися предметний і соціальний зміст майбутньої професійної діяльності, а засвоєння студентами теоретичних знань як знакових систем повинно накладатися на канву цієї діяльності.

Контекст за А. Вербицьким [6, 160], у даному випадку є змістоутворювальною категорією, що забезпечує рівень особистісного включення студентів у процеси пізнання. Цілепокладання здійснюється через проектування кінцевого результату діяльності студента: засвоєння професійно-орієнтованих знань, уміння використовувати їх у майбутній професійній діяльності, формування стійкої мотивації.

Сутність семінарських і практичних занять полягає в колективному обговоренні теоретичних питань, повідомлень, виконання та захисту перших науково-дослідних завдань. Основними методичними засобами формування гуманістичної спрямованості на цих заняттях є: дискусії, проблемні завдання й ситуації, тренінги, вправи на самопізнання та саморефлексію. Особливе значення для студентів на етапі самовизначення має образ ідеального педагога, який, за словами С. Корчинського, представляє еталон дій, поведінки, регулятор самовдосконалення і самоспонування.

Ідеал виступає проекцією потенціалу, моральних якостей, духовних цінностей і орієнтацій, гуманістичного способу мислення, творчого характеру діяльності педагога. Ефективним засобом формування мотиваційних відносин майбутніх педагогів стає використання на заняттях дискусій. Це дозволить не тільки розвинути у студентів професійну педагогічну самосвідомість, але й сформувати психологічну готовність до майбутньої педагогічної діяльності.

Слід зазначити, що умовами успішного формування професійної компетентності є:

- формування світогляду та спрямованості особистості, на основі яких відбувається засвоєння студентами знань і умінь;
- розвиток професійних здібностей та професійно - значущих рис особистості в контексті набуття педагогічного досвіду;
- індивідуально-диференційований підхід до студентів у навчальному процесі.

На думку науковців, мотиваційна сфера є логічним центром та основою особистості педагога, визначає його професійно-педагогічну і пізнавальну спрямованість.

Як зазначив С. Г. Вершловський, завершення формування спеціаліста - результат формування його особистості на етапі становлення, виявлення його громадянської позиції, загальний підсумок формування особистості на етапі професійного становлення. Педагогічний вищий заклад освіти інтегрує весь досвід особистості, підпорядковуючи його професійній ролі, в основі якої лежить принцип взаємодії суб'єктів, їх активний взаємовплив [3, 77].

Література

1. Вакуленко В.М. Мотивація як рушійний фактор освітньої діяльності викладачів вищої школи/ В.М. Вакуленко //Освіта Донбасу: наук.-метод.вид. ЛНПУ ім.Тараса Шевченка. – Луганськ, 2007. – №1. – С.67-70.
2. Вербицкий А. А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход / А. А. Вербицкий. — М. : Высш. шк., 1991. — 207 с.
3. Вершловский С. Г. Педагог эпохи перемен или Как решаются сегодня проблемы профессиональной деятельности учителя / С. Г. Вершловский. — М. : Сентябрь, 2002. — 160 с.
4. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). — К. : ІСД, 1997. — 61 с.
5. Воронова Ю.В. Формирование мотивации и психологической готовности студентов и магистрантов ХГАФК к профессиональной деятельности / Ю.В.Воронова, Ю.В.Александров, Н.С. Сигал. – Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2008. - № 3. – С. 169 – 172.
6. Губа Н. Особенности ценностно-мотивационной сферы современной студенческой молодежи / Н. Губа // Психологичні перспективи. – 2009. – Вип. 13. – С. 93–99.
7. Концепція педагогічної компетентності майбутніх учителів у системі ступеневої підготовки спеціалістів початкової ланки освіти / Л. В.Банашко, О. М. Севастьянова, Б. С. Кришук, С. І. Тафінцева. — Режим доступу: <http://www.kgpa.km.ua>. — Назва з екрану.
8. Кричевский В. Ю. Профессиограмма директора школы. Проблемы повышения квалификации руководителей школ / В. Ю. Кричевский. — М. : Педагогика, 1987. — С.120.
9. Кузьмина Н. В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения / Н. В. Кузьмина. — М.:Высшая шк., 1990. —119 с.
10. Педагогічна майстерність : підруч. / І. А. Зязюна, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. — К. : Вища школа, 1997. — 349 с.
11. Профессиональная деятельность молодого учителя (социально-педагогический аспект) / под ред. С. Г. Вершловского, Л. С. Лесохиной. — М. : Педагогика, 1982. — 254 с.
12. Професійна освіта: словник : навч. посіб. / уклад.: С. У. Гончаренко та ін. ; за ред. Н. Г. Ничкало. — К., 2000. — С. 78.

13. Сергійчук О. Професійна компетентність майбутнього вчителя / О. Сергійчук, П. Шкира // Підготовка студентів до майбутньої професійної діяльності : науково-теорет. зб. — Вип. 1. — Переяслав-Хмельницький : СКД, 2008. — 254 с.
14. Сластенин В. А. и др. Педагогика : учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. А. Сластенин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов ; под ред. В. А. Сластенина. — М. : Издат. центр «Академия», 2002. — 576 с.
15. Сич В.М. Розвиток мотивації професійного вдосконалення спеціалістів відділів освіти як умова їхньої самоактуалізації/ В.М. Сич// Наукові праці МАУП.—К.:МАУП,2001.— С.104-106.
16. Формування професійної компетентності в майбутніх учителів іноземних мов : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.04 [Електронний ресурс] / В. В. Баркасі ; Південноукр. держ. пед. ун-т імені К. Д. Ушинського. — Одеса, 2004. — 21 с. — укр. — Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net>.

Лук'яненко О.А. Розвиток мотивації у майбутнього педагога як умова його професійного становлення

Анотація. У статті проаналізовано теоретичні і методичні підходи щодо формування мотивації майбутніх педагогів, представлена структурна характеристика понять мотивація, мотиви, обґрунтовано необхідність цілеспрямованого формування мотивації майбутніх педагогів як засади для надання дітям педагогічної підтримки, розглянуто методичні аспекти даного процесу в умовах вищого навчального закладу, визначено теоретичні основи професійної компетентності майбутніх учителів в умовах сучасної освіти. **Ключові слова:** мотив, мотивація, компетентність, професійна компетентність.

Лук'яненко О.А. Развитие мотивации у будущего педагога как условие его профессионального становления

Аннотация. В статье проанализированы теоретические и методические подходы к формированию мотивации будущих педагогов, представлена структурная характеристика понятий мотивация, мотивы, обоснована необходимость целенаправленного формирования мотивации будущих педагогов как основы для предоставления детям педагогической поддержки, рассмотрены методические аспекты данного процесса в условиях высшего учебного заведения, определены теоретические основы профессиональной компетентности будущих учителей в условиях современного образования. **Ключевые слова:** мотив, мотивация, компетентность, профессиональная компетентность.

Lukyanenko, A. Development of motivation of future teachers as a condition of his professional attitude in higher educational establishments

Annotation. The theoretical and methodological approaches of formation for future teachers' motivation are examined in this paper, the block of characteristic concepts of motivation are represented, the necessity of purposeful formation of motivation as a basis for future teachers to provide educational support to children are analyzed, methodical aspects of this process in terms of higher education are considered, theoretical basis of teachers' professional competence in today's education are defined.

Mel'nyk Vira,
Pet'ko Lyudmila,
Dragomanov National Pedagogical University,
Ukraine, Kyiv

УДК 821.111.2.09:78

MUSIC AS SYMBOLISM OR AS A METAPHOR IN SHAKESPEARE'S PLAYS

I. Introduction. William Shakespeare [10] was the most remarkable storyteller that the world has ever known. Homer told of adventure and men at war, Sophocles and Tolstoy told of tragedies and of people in trouble. Terence and Mark Twain told comedic stories, Dickens told melodramatic ones, Plutarch told histories and Hans Christian Andersen told fairy tales. But Shakespeare told every kind of story – comedy, tragedy, history, melodrama, adventure, love stories and fairy tales – and each of them so well that they have become immortal. In all the world of storytelling he has become the greatest name [8; 2].

The following are the top four reasons why Shakespeare [15] has stood the test of time: 1) *Illumination of the Human Experience*: Shakespeare's ability to summarize the range of human emotions in simple yet profoundly eloquent verse is perhaps the greatest reason for his enduring popularity. If you cannot find words to express how you feel about love or music or growing older, Shakespeare can speak for you; 2) *Great Stories*: Shakespeare's stories transcend time and culture. Modern storytellers continue to adapt Shakespeare's tales to suit our modern world, whether it be the tale of Lear on a farm in Iowa, Romeo and Juliet on the mean streets of New York City, or Macbeth in feudal Japan; 3) *Compelling Characters*: Shakespeare invented his share of stock characters, but his truly great characters – particularly his tragic heroes – are unequalled in literature, dwarfing even the sublime creations of the Greek tragedians. Shakespeare's great characters have remained popular because of their complexity; for example, we can see ourselves as gentle Hamlet, forced against his better nature to seek murderous revenge; 4) *Ability to Turn a Phrase*, e.g., when Romeo says of Juliet:

*"O, she doth teach the torches to burn bright!
Her beauty hangs upon the cheek of night,
Like a rich jewel in an Ethiop's ear"...*